

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στις 2 – 3 Οκτωβρίου πραγματοποιείται στο Λεωνίδιο το 6ο Λιβαδοπονικό Συνέδριο, με συνδιοργανωτή την Αναπτυξιακή Εταιρεία Πάρνωνα. Με την ευκαιρία του Συνεδρίου ο καθηγητής και πρόεδρος της Ελληνικής Λιβαδοπονικής Εταιρείας κ. Βασίλειος Παπαναστάσης μίλησε στο «paseges.gr».

Όπως υποστηρίζει, οι τεράστιες εκτάσεις των καμένων δασών μπορούν, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να αναγεννηθούν και παράλληλα να επιβιώσει η κτηνοτροφία στις περιοχές αυτές. Στη συνέντευξή του επισημαίνει τον κίνδυνο ερημοποίησης και υπογραμμίζει ότι, τόσο η εκτατική όσο και η βιολογική κτηνοτροφία, είναι άμεσα συνδεδεμένες με την ορθή διαχείριση των λιβαδιών και των λειμώνων.

Ολόκληρη η συνέντευξη του κ. Παπαναστάση έχει ως εξής:

Μπορούν να αναγεννηθούν οι τεράστιες εκτάσεις των καμένων δασών (ειδικά στην Πελοπόννησο μετά τις φωτιές του 2007) και παράλληλα να επιβιώσει η κτηνοτροφία στις περιοχές αυτές; Υπό ποιες προϋποθέσεις;

Η απάντηση είναι θετική υπό ορισμένες προϋποθέσεις, οι οποίες είναι οι εξής:

Να απαγορευτεί η βόσκηση στα καμένα δάση τα πρώτα 2-3 χρόνια μετά την πυρκαγιά για να αποκατασταθεί η βλάστηση. Τα ζώα θα πρέπει να επανέλθουν και πάλι, όταν η αποκατάσταση αυτή γίνει τουλάχιστον στο 20% της καμένης έκτασης και, βεβαίως, ύστερα από σχετική γνωμάτευση του Δασάρχη της περιοχής.

Να βρεθούν εναλλακτικές πηγές τροφής για την κτηνοτροφία ενόσω διαρκεί η απαγόρευση. Οι πηγές αυτές μπορεί να είναι έτοιμες ζωτροφές που θα δίδονται στους κτηνοτρόφους δωρεάν ή με επιδότηση, ή βοσκότοποι που δεν έχουν καεί και βρίσκονται σε γειτονικές εκτάσεις με τις καμένες περιοχές. Στους βοσκότοπους αυτούς μπορούν να γίνουν διάφορες βελτιώσεις βλάστησης για να αυξηθεί η βοσκοϊκανότητα, προκειμένου να 'χωρέσουν' όσο είναι δυνατόν περισσότερα ζώα.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, θα πρέπει να γίνουν ειδικές λιβαδοπονικές μελέτες προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των καμένων δασών και της κτηνοτροφίας ολοκληρωμένα.

Μπορεί να συνδυαστεί η κτηνοτροφική εκμετάλλευση με την μέριμνα για τις προστατευόμενες περιοχές;

Βεβαίως. Οι προστατευόμενες περιοχές χρειάζονται την κτηνοτροφία γιατί τα φυσικά οικοσυστήματα που περιλαμβάνονται σ' αυτές έχουν εξελιχθεί διαχρονικά με την παρουσία των αγροτικών ζώων. Αποκλεισμός της κτηνοτροφίας μπορεί να οδηγήσει σε δυσμενή αποτελέσματα, όπως είναι η απώλεια φυτικών ή ζωικών ειδών και η εξαφάνιση της πολιτισμικής κληρονομιάς. Για να υπάρξει όμως ισορροπία μεταξύ περιβάλλοντος των προστατευόμενων περιοχών και κτηνοτροφίας θα πρέπει η εκμετάλλευση να είναι ορθολογική. Θα πρέπει δηλαδή ο αριθμός των ζώων που βόσκουν στις περιοχές αυτές να είναι κανονικός και να μην ασκείται υπερβόσκηση. Επίσης, οι φυλές των ζώων θα πρέπει να είναι τοπικές και όχι ξενικές ή βελτιωμένες.

«Χάνονται» ή υποβαθμίζονται λιβαδικές εκτάσεις στη χώρα μας; Πόσες το χρόνο;

Δυστυχώς, πολλές λιβαδικές εκτάσεις υποβαθμίζονται και χάνονται κάθε χρόνο στη χώρα μας. Δύο είναι τα κύρια αίτια της εξέλιξης αυτής. Το ένα αναφέρεται στην υπερβόσκηση που οδηγεί στην εξαφάνιση της βλάστησης, τη διάβρωση και την αποβράχωση των βοσκοτόπων. Πρόκειται για φαινόμενο που ήταν εκτεταμένο στο παρελθόν, αλλά σήμερα έχει σχετικά περιοριστεί και συμβαίνει κυρίως στα λιβάδια, όπου η υπερβόσκηση συνδυάζεται με πυρκαγιές. Το δεύτερο είναι η υποβόσκηση, δηλαδή η υποχρησιμοποίηση των βοσκοτόπων από την κτηνοτροφία, είτε γιατί τα ζώα μειώθηκαν ή γιατί έφυγαν παντελώς από την περιοχή. Το φαινόμενο αυτό είναι σύγχρονο και παρουσιάζει έξαρση τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της εγκατάλειψης των ορεινών περιοχών από τον άνθρωπο και τις δραστηριότητές του, όπως είναι η κτηνοτροφία και η καυσοξύλευση. Έτσι, πολλοί βοσκότοποι σήμερα έχουν γεμίσει με ξυλώδη φυτά, τα οποία υποβαθμίζουν την ποιότητα της βοσκήσιμης ύλης.

Υπάρχει και τρίτο αίτιο εξαφάνισης των λιβαδιών, που είναι η μετατροπή των βοσκοτόπων σε χωράφια. Όσον αφορά του πόσες εκτάσεις υποβαθμίζονται κάθε χρόνο, δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία. Από μελέτες όμως που διενήργησε το Εργαστήριο Λιβαδικής Οικολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στην επαρχία Λαγκαδά Θεσσαλονίκης προέκυψε ότι σε μια έκταση 250.000 στρεμμάτων περίπου χάθηκαν κατά την περίοδο 1960-1993 32.000 στρέμματα βοσκοτόπων, δηλ. 1000 στρέμματα περίπου τον χρόνο!

Υπάρχει στην Ελλάδα κίνδυνος ερημοποίησης;

Ερημοποίηση προκαλείται από δύο κυρίως αίτια, τις κλιματικές αλλαγές και τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Στη χώρα μας, σημαντικό κίνδυνο ερημοποίησης αποτελούν οι ανθρώπινες δραστηριότητες, στις οποίες υπάγεται και η αλόγιστη άσκηση της κτηνοτροφίας. Ο κίνδυνος αυτός υπάρχει κυρίως στις ξηρές και ημίξηρες περιοχές της χώρας μας, όπως είναι τα νησιά του Αιγαίου και η παραλιακή και νότια ηπειρωτική χώρα, όπου η υπερβόσκηση συνδυάζεται με τις πυρκαγιές. Μεγάλες εκτάσεις βοσκοτόπων στα νησιά του Αιγαίου και της Κρήτης είναι ερημοποιημένες γιατί καίγονται από τους κτηνοτρόφους και στη συνέχεια υπερβόσκονται από τα αγροτικά ζώα.

Μπορεί η ορθή διαχείριση και βελτίωση των λιβαδιών και των λειμώνων να στηρίξει την εκτατική μορφή κτηνοτροφίας που χαρακτηρίζει τη χώρα μας;

Η εκτατική μορφή της κτηνοτροφίας χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι η διατροφή των ζώων στηρίζεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό (70% τουλάχιστον) στη βοσκήσιμη ύλη που παράγεται στα φυσικά λιβάδια. Κατά συνέπεια, όσο παραγωγικότερα είναι αυτά τα λιβάδια τόσο υγιέστερη είναι η εκτατική κτηνοτροφία. Μια τέτοια όμως υψηλή παραγωγικότητα των λιβαδιών προϋποθέτει την ορθή διαχείριση και βελτίωσή τους. Αυτό ισχύει και με τους λειμώνες. Η λιβαδοπονική επιστήμη έχει ως αντικείμενο αυτήν την ορθολογική αξιοποίηση των λιβαδιών και λειμώνων και σ' αυτό στοχεύει το 6ο Πανελλήνιο Λιβαδοπονικό Συνέδριο που θα γίνει στο Λεωνίδιο της Αρκαδίας, στις 2-4 Οκτωβρίου 2008.

Πως μπορούν να αξιοποιηθούν οι παραδοσιακές πρακτικές στην ανάπτυξη της βιολογικής κτηνοτροφίας; Ποια είναι η σχέση των λιβαδιών και των λειμώνων με την ανάπτυξη της βιολογικής κτηνοτροφίας;

Η βιολογική κτηνοτροφία προϋποθέτει τη χρησιμοποίηση τροφής για τα ζώα που παράγεται με φυσικές διεργασίες και όχι με εισροή ενέργειας από μη ανανεώσιμους πόρους. Τέτοια τροφή είναι η βοσκήσιμη ύλη που παράγεται στα φυσικά λιβάδια, επειδή ο άνθρωπος δεν παρεμβαίνει με λιπάνσεις, σπορές, άρδευση και ζιζανιοκτόνα. Κατά συνέπεια, δε μπορεί να αναπτυχθεί και να στηριχθεί μια οικονομικά βιώσιμη βιολογική κτηνοτροφία αν δεν στηριχθεί στα φυσικά λιβάδια. Για τους λειμώνες, η αξιοποίησή τους για βιολογικά ζωικά προϊόντα προϋποθέτει ότι εγκαθίστανται και διαχειρίζονται με τις λιγότερες, συμβατές με την βιολογική παραγωγή, εισροές. Η παραδοσιακή εκτατική κτηνοτροφία βρίσκεται πολύ κοντά στη βιολογική κτηνοτροφία, γιατί αξιοποιεί εγχώριες φυλές ζώων και στηρίζεται στα φυσικά λιβάδια για τροφή στο μεγαλύτερο διάστημα του έτους.

Ποια είναι η σχέση και αλληλεπίδραση ανάμεσα στα λιβαδικά οικοσυστήματα και την άγρια πανίδα;

Η άγρια πανίδα χρησιμοποιεί τα λιβαδικά οικοσυστήματα ως βιότοπο, ο οποίος της εξασφαλίζει τροφή, νερό, κάλυμμα για προστασία από τους εχθρούς και χώρο αναπαραγωγής. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητα, ιδιαίτερα για εκείνα τα ζώα που απαιτούν χαμηλή και αραιή βλάστηση και όχι ψηλή και πυκνή, όπως είναι τα δάση. Από την άλλη μεριά, η άγρια πανίδα αποτελεί μέρος του λιβαδικού οικοσυστήματος και συμβάλλει στη δομή και τη λειτουργία του. Κατά συνέπεια, υπάρχει στενή σχέση και αλληλεπίδραση μεταξύ λιβαδιών και άγριας πανίδας. Αυτό σημαίνει ότι η διαχείριση που ασκείται στα λιβάδια πρέπει να λαμβάνει υπόψη, όχι μόνο τα αγροτικά, αλλά και τα άγρια ζώα και να ρυθμίζει έτσι την συνύπαρξή τους ούτως ώστε αυτή να μην προκαλεί ανταγωνισμό μεταξύ τους, αλλά αμοιβαίο όφελος.